

Федченко М.В

студентка,

Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

ІННОВАЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА ЯК ПРОЦЕС РОЗКРИТТЯ ОСОБИСТОСТІ

Процес руйнування академічної школи, що була побудована важкою працею української еліти ХХ століття на бажанні зберегти індивідуальне обличчя вітчизняного мистецтва і відкрити через свій споглядальний досвід та інтелект нові мистецькі горизонти, закономірно викликає потребу або у відродженні традицій, або у пошуку нової освітньої системи. У зв'язку з відходом від активного викладання минулого покоління та орієнтиром на вільне актуальне мистецтво сучасній художній освіті бракує структури і конкретизації, що згубно впливає на творчий процес у даному середовищі. Так, маючи інтуїтивний спосіб мислення, тонкий та чуттєвий молодий художник, який переступив поріг академії, на сьогоднішній день жадає самореалізації та творчого самопізнання. Він має властивість вбирати загальну атмосферу навчального середовища, отже, потребує ясної освітньої структури з більш широким охопленням підходів до розкриття творчої особистості. Останнє особливо актуально з огляду на історично сформований образ мислення, менталітет нашого суспільства, психіку, що потребує акцентування суб'єктності творчого процесу.

Творць першого навчального курсу Баухауза швейцарець Й. Іттен стверджував важливість максимального розкриття індивідуальності в процесі освіти. «Якщо нові ідеї мають бути одягнені у нову художню форму, то у художника відповідно слід розвивати і координувати його фізичні, чуттєві, духовні та інтелектуальні сили в їх гармонії. Ця позиція визначила далекосяжні методи моєї баухаузовської педагогіки. Формувати творчу сутність людини, взятої у всій її цілісності, було моєю програмою, яку я послідовно захищав на всіх засіданнях «Ради майстрів Баухауза» [1, с. 8].

Й. Іттен цінував сам живий процес комунікації зі студентами, неповторні цінності цих моментів, коли в тій чи іншій особистості починають відкриватися глибини душі та приходить натхнення зі своїм внутрішнім світлом. Він згадує, коли почав вперше викладати, завжди намагався уникати всього, що могло б порушити безпосередню дитячу наївність студента. Майже інстинктивно він усвідомлював, що будь-яка критика чи поправки викликають образу і діють руйнівно на його впевненість у собі, а похвала і схвалення, навпаки, викликають прилив сил. Після року викладання в класі встановилася довірча, приємна і чуйна атмосфера спілкування [1].

Й. Іттен стверджував, що обов'язково необхідно поважати і захищати в кожному учневі неповторне чудо народження нової особистості. Повага до людини є початком і кінцевою метою будь-якого виховання. Виховання – відважне підприємство і особливо це проявляється у художньому вихованні, оскільки тут мова йде про творчість людини. Розуміння людської природи – причому чисто інтуїтивне розуміння – є необхідною якістю справжнього педагога-художника, оскільки він повинен відчувати в своєму учневі його природні дані й темперамент і прагнути їх розкрити. Учитель, який займається з учнями тільки на основі жорстких програм і за допомогою апробованих методик, більше схожий на аптекаря, що відпускає ліки за рецептами, ніж на лікаря [1, с. 5].

Його педагогічну позицію цілком розділяв Йозеф Бойс [2]. Власне він говорив про цілісність розвитку особистості, ґрунтуючись на таких науках, як антропософія, філософія та інших, що дотримуються законів про вивчення людини як одиниці цілого, її духу, душі й тіла. Він навіть залучав до творчого процесу містичні практики.

Його твердження: «Перед тим, як задати питання «Що ми можемо зробити?», слід запитати себе «Як ми маємо мислити?» – підтверджує найширші можливості людини в галузі мистецтва, її необмеженість у творчих проявах.

У нашій художній практиці ми застосовуємо методіку, засновану на впливові звуку на процес художнього мислення під час створення композиційного твору. Звук як нематеріальне просторове явище здатний створювати образи думки і працювати як візуальна проекція на площині. Дана методіка ефективна також як медитативний досвід з метою концентрації на дії. Звук здатний впливати на сприймання індивіда як суб'єкта з тонким світовідчуттям. У такому випадку художній твір стає проекцією людини, повним відображенням її внутрішньої наповненості. Ряд дослідників, зокрема, Дм. Ткач і О. Ніфанін [3] стверджують, що знання, отримані на основі матеріалістичної науки, заснованої на експерименті, мають доповнюватися багатотисячолітнім досвідом отримання знань на основі розумового експерименту, проведеного в стані глибокої медитації. Інформація, що отримується таким чином, перетворюється свідомістю людини на слухову, візуальну, кінестетичну форму, що потім трансформується у твори мистецтва, філософські доктрини тощо. Все функціонує як єдина система. У просторі мислячий розум осягає суть феноменального і таким чином поповнює інформаційне поле Землі і Всесвіту.

Наш досвід підтверджує ефективність початку заняття з мистецтва вправами на розслаблення, затримку дихання і концентрацію уваги, щоби розумово і фізично налаштувати учнів на інтенсивну роботу. Тренування тіла як інструменту духу дуже важливе для творчих особистостей. Як висловити в лінії певні відчуття, якщо кисть руки і плече скуті? Пальці, руки, плечі і все тіло необхідно підготувати до роботи, використовуючи вправи на розслаблення, посилення і підвищення їх чутливості. Ще одним способом зняття напруги, відновлення рівноваги та гармонії частин тіла є звукові вібрації. Спочатку слід зосередитися на звуці: тут важливо навчитися відчувати, де саме в тілі виникає звукова вібрація. Звук, наповнений силами серця, може творити чудеса. Крім розслаблення для творчої людини дуже важливе дихання. Як ми дихаємо, так і розмірковуємо, так будуємо ритм нашої повсякденної діяльності. Люди, які досягли значних творчих успіхів у житті, завжди дихають тихо, повільно і глибоко. Хто дихає часто, той квапливий та одержимий жадібністю, що відображається на думках, вчинках і творчості.

Вищенаведене дає підстави стверджувати, що в умовах руйнації традиційної академічної системи художньої освіти проблема розвитку та пізнання тонких можливостей творчого організму людини, яка прагне особистих відкриттів у мистецтві, є вкрай актуальною. Пропоновані та апробовані у нашому педагогічному досвіді методики та практики (дихання, звукові вібрації, розслаблення, медитації, концентрація уваги) ефективно впливають на особливості функціонування конкретних засобів художньої дії у творчому процесі, сприяють формуванню цілісності творчої особистості художника. Заявлена проблема інноваційного навчання образотворчого мистецтва як розкриття індивідуальності потребує подальших теоретичних і практичних досліджень.

Список використаних джерел:

1. Іттен Й. Мистецтво форми. Мій форкурс у Баухаузі та інших школах. / Johannes Itten GESTALTUNG UND FORMENLEHRE Vorkurs am Bauhaus und spaeter © 1963 und 1975 by Verlagsgruppe Dornier GmbH, Stuttgart – [Перевод с немецкого и предисловие Л. Монаховой] / Іттен Й. – Москва: Издатель Д. Аронов, 2001.
2. Мандри духу: у кожного своя дорога. Шаман Йозеф Бойс / [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <https://tannarh.wordpress.com/2014/10/21/шаман-йозеф-бойс/>
3. Ткач Дм., Ніфанін О. Від Хаосу до порядку / Ткач Дм., Ніфанін О. – Дніпропетровськ, Придніпровська державна академія будівництва та архітектури, 2014.